

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România



INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Ábrahám, Barna: *Az erdélyi és magyarországi románok I-II. [Românii din Transilvania și Ungaria I-II]* Budapest: Magyar Nemzeti Levéltár, 2022.

Colecția de documente reprezintă al treilea volum dintr-o serie de cărți. Volumul introductiv, *Az együttélés történelme: nemzetiségi kérdés Magyarországon* [Istoria conviețuirii: problema naționalităților în Ungaria] a fost publicat în 2021, fiind urmat de o colecție de documente legată de ruteni și ucraineni, apoi de primul volum al istoriei romilor din Ungaria. Colecția de față în două volume prezintă istoria românilor de pe teritoriul Ungariei prin intermediul a 139 de documente, de la începuturi și până la schimbarea regimului politic din 1989 și anii '90. Printre altele, colecția cuprinde documente referitoare la originile românilor, unirea celor trei națiuni, nașterea ideii naționale și ascensiunea ortodoxiei, conviețuirea în cadrul Monarhiei, aderarea la România și revenirea suveranității maghiare. Selecția și editarea documentelor, studiul introductiv și notele au fost întocmite de către Barna Ábrahám. Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

Keszeg, Vilmos - Nagy, Zsolt - Szakál, Anna (eds.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 30. Néprajzi kutatás- és tudománytörténeti tanulmányok. [Anuarul Asociației Etnografice Kriza János Nr. 30. Studii despre istoria cercetării etnografice maghiare]* Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2022. 592 p.

Anuarul curent al Asociației cuprinde materialul celei de-a 14-a ediții a conferinței de istoria etnografiei maghiare care a avut loc în 2022. Primul bloc tematic al volumului se referă la aspectul social al obiceiurilor juridice, respectiv subliniază rolul de stabilizare și reproducere al agriculturii ca bază a modelului de viață tradițional. Următorul bloc prezintă trei lucrări referitoare la începuturile artei populare maghiare. Al treilea bloc tematic cercetează surse din secolele XVIII-XIX, abordând tematici ca mitologia populară din zona Făgărașului, reînnoirea cercetării basmului popular, respectiv utilizarea arhivelor personale ca surse științifice. Al patrulea bloc tematic este dedicat cercetărilor și cercetătorilor din secolul XX: documentele și circumstanțele cercetărilor de la Unguraș, documentele editoriale referitoare la publicarea unui volum de basme populare în 1977, istoria cercetării plantelor decorative, respectiv cariera și rezultatele unor cercetători etnografi din perioada comunismului. Ultimul capitol conține prezentări ale unor colecții de egodocumente din arhive transilvănene. Autorii relatează despre structura și funcționarea acestor colecții și instituții de referință. Studiile din volum pot fi vizualizate integral [aici](#).

Nagy, Kornél: *Az Ararát hegyéről a Hargitára. Örmények Erdélyben a 17-18. században.* [De pe Muntele Ararat în Munții Harghita. Armenii din Transilvania în secolele XVII-XVIII] Budapest: Libri Könyvkiadó, 2022. 191 p.

Situată în zona de conflict a imperiilor, Armenia a trecut prin multe greutăți de-a lungul istoriei sale. Persecuțiile religioase și etnice au dus la exodul masiv al armenilor din patria lor de origine. Astfel a ajuns un grup de armeni, după o migrație îndelungată, de la Muntele Ararat și în Munții Harghita, din regiunea Caucazului în Transilvania. Monografia de față prezintă povestea lor din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, de la fondarea coloniilor și până la consolidarea și înflorirea comunității. Istoria armenilor transilvăneni este plasată într-un context mai larg, cartea prezentând inclusiv unde și cum au apărut limba și poporul armean, precum și nașterea altor coloniilor din Europa de Est. Mai multe informații despre volum găsiți [aici](#) și [aici](#).

Rigó, Máté: *Háború, profit, Trianon. Hogyan vészelte át a polgárság az első világháborút?* [Război, profit, Trianon. Cum a supraviețuit burghezia Primului Război Mondial?] MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2022. 363 p.

Averile familiale prezintă o remarcabilă continuitate în urma Primului Război Mondial și a reorganizărilor teritoriale corolare. Cum a reușit burghezia, inclusiv o parte din elita de afaceri a Ungariei istorice, să se descurce atât de bine în statele succesoare în care minoritățile erau considerate indezirabile sau chiar persecutate și discriminate în mod explicit? Cum s-a putut beneficia chiar și de Trianon? De ce a fost mai bine pentru cineva să supraviețuiască primelor decenii ale secolului XX ca minoritate în Transilvania și nu în Europa de Vest? Acestea sunt întrebările la care se caută răspuns în cartea de față, o traducere și adaptare a lucrării *Capitalism in Chaos. How the Business Elites of Europe Prospered in the Era of the Great War* apărută la Cornell University Press (2022). Mai multe informații găsiți [aici](#).

Rosenberg, Veronica: *Destinul unui evreu comunist într-o democrație populară. O lume care se prăbușește. Adalbert Rosinger în dialog peste decenii cu fiica sa Veronica Rozenberg (Rosinger).* Ediție îngrijită și cu postfață de Raluca Lazarovici Vereș, prefață de Mihaela Gligor, ghid de lectură, prolog, note și anexă de Veronica Rozenberg. Oradea : Ratio et Revelatio, 2023. 260 p.

Cartea de față conține memoriile lui Adalbert Rosinger, manuscrisul fiind păstrat la serrat 45 de ani de la scrierea sa. Născut la Oradea în 1909, decedat la Haifa, Israel, în 1981, Adalbert Rosinger a studiat la Politehnica din Budapesta, a făcut parte din mișcarea revoluționară muncitorească, fapt pentru care a fost arestat de câteva ori, chiar și internat în lagărul de deținuți politici de la Târgu-Jiu, apoi a fost transferat într-un lagăr din Transnistria. După eliberare, din 1946 a început să lucreze la Comerțul Exterior, ajungând în 1949 directorul general al Întreprinderii de Stat pentru Comerț Exterior (ISCE), Românoexport. În 1961 a fost ridicat de Securitate, iar în 1964 a fost implicat în procesul prefabricat împotriva lotului de evrei ai Românoexportului, în cadrul faimosului „Proces de subminare a economiei naționale”. A fost condamnat la 15 ani de detenție, însă a ieșit din închisoare în 1969, în urma amnistiei decretate

cu ocazia aniversării a 20 de ani de la înființarea Republicii Populare Române. După încercări repetate și eșuate de revizuire și anulare a sentinței, dorința cea mai mare a lui Rosinger a fost să poată pleca, alături de familie, în Israel. Fiica, Veronica a emigrat în 1975, iar Adalbert cu soția, cu suportul unui decret prezidențial, a reușit să părăsească România și să se stabilească în Israel în 1978. Reflexiile și memoriile din această carte au fost scrise în ultimii trei ani de viață ai lui Adalbert Rosinger, între 1978 și 1981, în Israel. Mai multe informații găsiți [aici](#).

Steiner, Stephan: *Combating the Hydra: Violence and Resistance in the Habsburg Empire, 1500- 1900*. Purdue University Press, 2023. 278 p.

Cartea explorează violența statală comisă în mod structural și ocazional de Imperiul Habsburgic asupra persoanelor marginalizate și „neadaptate” în diferite feluri, femei de „proastă reputație”, protestanți „eretici” și „țigani”. Documente de arhivă necunoscute până acum dezvăluie utilizarea încarcerării arbitrare, a muncii forțate și a deportării. Studiile de caz prezentate oferă o perspectivă asupra originilor puterii statului modern, pornind de la tehnici variate de control al populației, dar reprezintă, de asemenea, o investigație a rezistenței împotriva opresiunii, a persecuției și a violențelor. Spectrul rezistenței împotriva degradărilor este o atestare emoționantă a umanității proscrisilor și variază de la perseverența mentală și emoțională până la contraatac. Colecția se încheie cu o discuție cu eminentul istoric Carlo Ginzburg, întrebându-l despre importanța reținerii ororilor trecutului. Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

■ proiecte, rapoarte de cercetare

Rostas, Iulius - Ciprian Nodis: *Antigypsyism in Romania: Lessons (not) learned*. National Research Report. CHACHIPEN, 2022.

Lucrarea reprezintă o analiză a atitudinilor antirome în România, făcând parte din proiectul CHACHIPEN care promovează recunoașterea și combaterea acestor atitudini pentru a realiza dreptate, egalitate, nediscriminare și participarea deplină a romilor ca cetățeni egali în întreaga Europă. Prima parte a raportului examinează rădăcini istorice ale atitudinilor negative față de romi, partea a doua prezintă principalele forme de manifestare ale discriminării, partea a treia analizează cele mai semnificative politici adoptate de guvernele succesive ale României, iar ultima parte prezintă învățăturile și sugerează modalități cheie de continuare. Raportul integral poate fi vizualizat [aici](#), iar mai multe informații despre proiectul CHACHIPEN pot fi citite [aici](#).

***Magyarörmény Tudástár* [Banca de date maghiaro-armene]**

Prin baza de date online [Magyarörmény Tudástár](#) [Banca de date maghiaro-armene], au fost puse la dispoziția publicului larg 12 studii (în lb. maghiară) despre istoria armenilor din Transilvania. Studiile sunt semnate de Nagy Kornél, autorul monografiei recent apărute: *Az Ararát hegyéről a Hargitára. Örmények Erdélyben a 17–18. században*

[De pe Muntele Ararat în Munții Harghita. Armenii din Transilvania în secolele XVII-XVIII] (Libri Kiadó, 2022).

Romániai magyar könyvtér - 2022 [Cărțile maghiare apărute în România în 2022], Adatbank.ro

Pe portalul academic [Adatbank](https://adatbank.ro), a fost publicată lista cărților în limba maghiară apărute anul trecut în România. Lista este întocmită pe baza informațiilor oferite de către edituri și poate fi vizualizată [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.